

ombudsman
rotterdam
rijmond

Betreft: inhoudelijke toelichting erkenning slachtoffers toeslagenschandaal door ombudsbril bezien.

Contactpersoon: Mathilde van den Hoogen

Rotterdam, 10 mei 2023

Geachte leden van de gemeenteraad,

Tijdens uw commissievergadering op 19 april 2023 heeft u de voortgangsrapportage van het college van B&W besproken. Tijdens deze commissievergadering kwam, mede vanuit insprekers, het verzoek om gemeentelijke erkenning aan de orde. In onze [brief](#) van 4 april 2023 aan uw raad schreven wij hier al het volgende over:

Erkenning

"Als ORR zijn wij aangesproken op onze rol. Met terugwerkende kracht wordt ons verweten dat wij er niet voor hen waren toen een aantal van hen bij ons aanklopte. Wij hebben hen toen, net als de gemeente, doorverwezen naar de veroorzaker van de problemen, namelijk de Belastingdienst. Wij trekken het ons aan dat we er toen niet voor hen waren en hebben daarvoor onze excuses aangeboden. Dat ORR later samen met de gemeente Rotterdam het Hulpteam Toeslagen010 (HTT010) heeft opgericht, doet hier niets aan af. Slachtoffers hebben ons laten weten dat het uitblijven van erkenning vanuit de gemeente hen diep raakt. Dat geluid komt onder andere vanuit de Sarafina groep. Dit zijn de slachtoffers die vanuit de afdeling Participatiewet (uitkering) moesten gaan werken en het advies kregen om hun kind hier in de opvang te plaatsen omdat daar geen eigen bijdrage betaald hoefde te worden. Met alle desastreuze gevolgen van dien. Het geluid komt ook van ouders die zich meldden bij de Kredietbank Rotterdam (KBR) met (belasting)schulden en bij wie (toelating tot) het minnelijke en wettelijke traject mislukte, bijvoorbeeld omdat het een fraudevordering betrof."

Aangezien er in uw raad, zoals dat hoort bij politieke debatten, verschillende inzichten ontstonden over de reden voor en de mate van gemeentelijke erkenning, schrijven wij als ORR deze brief. De bestuurlijke reactie van 18 april2

2023 (met kenmerk 2303-2890 – 23bo4481) op het ORR Jaarverslag 2022 aangaande het toeslagenschandaal kunt u eveneens betrekken bij uw verdere politieke beraadslagingen.

Als ORR hebben wij, naar aanleiding van uw commissievergadering, op de achtergrond contact gezocht met twee van uw raadsleden. In dit complexe dossier, dat al jaren speelt, is het zonder twijfel de Belastingdienst die het schandaal heeft veroorzaakt. De woorden van alle aanwezige raadsleden dat dit voor de getroffen slachtoffers desastreuze en pijnlijke gevolgen heeft gehad, getuigen van het grote medeleven dat er in uw raad is. De toelichting om, door de ombudsbril gezien, gemeentelijke erkenning te overwegen, geven wij door middel van deze brief aan uw gehele raad mee

Allereerst hebben onze gesprekken met ouders, kinderen en ex-partners uitgewezen dat deze behoefte groot is, zodat zij aan heling toe kunnen komen. Klik [hier](#).

Het is begrijpelijk dat deze oproep aan de gemeente Rotterdam (en andere gemeenten) serieus genomen wordt. De gemeente heeft in het verleden met alle goede bedoelingen gehandeld, óók bijvoorbeeld het verwijzen naar kinderdagverblijven die de eigen bijdragen voor je betaalden. Bij de gemeente is op enig moment ook op tafel gekomen dat het handelen van de Belastingdienst onbehoorlijk werd gevonden. Zelfs medewerkers van de gemeente konden niet tegen het 'systeem' opboksen. Wat kun je doen als de Raad van State een uitspraak heeft gedaan dat de Belastingdienst in zijn recht stond om volledige bedragen terug te vorderen?

Een vorm van (collectieve) erkenning is waardevol omdat het kan bijdragen aan het herstellen van het vertrouwen van de getroffen ouders in de overheid en kan helpen bij het voorkomen van vergelijkbare situaties in de toekomst.

Het rijk heeft al excuses aangeboden, net als de bestuursrechters en de kinderrechters. Wij als ORR hebben dat ook recent gedaan: de slachtoffers die bij ons aanklopten hebben wij in het verleden naar de Belastingdienst verwezen in plaats van als inwoners naast hen te gaan staan (*holy ground*).

Duizenden ouders zijn onterecht beschuldigd van fraude waardoor zij in grote financiële en mentale problemen zijn gekomen. Óók de gemeente Rotterdam

heeft haar inwoners niet geloofd, gehoord, gezien en beschermd toen zij vertelden dat de vordering van de Belastingdienst niet kon kloppen. Wijkteams, vraagwijzers, inkomensconsulenten en andere *street level* bureaucraten, maar ook bestuurders hebben deze signalen van ouders in het begin in de wind geslagen en blind de Belastingdienst gevolgd die deze Rotterdammers als fraudeur in de boeken had opgenomen op basis van algoritmes die niet gebruikt hadden mogen worden. Klik [hier](#).

De overheid, centraal en decentraal, moet haar inwoners beschermen tegen inbreuken op hun mensenrechten. Dat is niet gelukt en lukt nog steeds onvoldoende. De Belastingdienst is onderdeel van de landelijke overheid, maar ook gemeenten waren betrokken bij de controle en handhaving van de kinderopvangtoeslagen. De gemeente Rotterdam heeft in deze zaak niet altijd zorgvuldig gehandeld. Zo heeft de gemeente Rotterdam gegevens van ouders gedeeld met de Belastingdienst, terwijl daar geen wettelijke grondslag voor was. Ook heeft de gemeente Rotterdam bijgedragen aan het terugvorderen van toeslagen, terwijl ouders daar recht op hadden.

De Sarafina-ouders vertellen ons dat zij van de gemeente naar deze kinderopvang werden gestuurd en dat daarbij geen sprake was van volledig eigen keuze, zoals de gemeente stelt. Bij de groep tienermoeders die naar school gingen, heeft de gemeente Rotterdam de ouderbijdrage voor de kinderopvang betaald en toen de Belastingdienst op de stoep stond, heeft de gemeente haar handen van deze jonge moeders afgetrokken.

Vanuit de Participatiewet heeft de gemeente ook ingezet op het stimuleren van ouders om aan het werk te gaan en/of naar school te gaan en hun kind naar de kinderopvang te brengen. Zo van: wij hebben afspraken met een aantal kinderdagverblijven en het zit helemaal snor met de eigen bijdrage. Deze nemen wij als gemeente voor onze rekening - voor jullie ouders met een laag inkomen. Ouders waarvan de gemeente wist, omdat ze vanuit opleidings- en participatie(wet) programma's van de gemeente zelf naar school gingen of aan het werk waren, hadden geholpen kunnen worden door de gemeente.

Het zou enorm hebben geholpen destijds als de gemeente aan de Belastingdienst had (kunnen) laten weten dat deze Rotterdammers naar school gingen en aan het werk waren, en dus noodzakelijk en rechtmatig gebruikmaakten van kinderopvang. Die moeite heeft de gemeente niet

genomen, terwijl die hulp wel door de ouders was gevraagd. Ouders die, eenmaal verder waren afgegleden door de harde eis van de belastingdienst om alles terug te betalen, terwijl ze - naar is gebleken - onterecht als fraudeur zijn aangemerkt, kregen geen toegang tot de gemeentelijke Kredietbank omdat ze als fraudeur te boek stonden. Dan heb je geen recht op gemeentelijke schuldregelingen en ondersteuning vanuit de gemeente. Een flink aantal slachtoffers werkte in die tijd bij de gemeente. De gemeente heeft verplicht moeten meewerken aan het opleggen van loonbeslagen, terwijl deze ouders bij hun leidinggevendenden hebben gemeld dat ze (mogelijk) slachtoffer waren van de toen nog geheten toeslagenaffaire. Sinds gisteren heet het in Rotterdam gelukkig: het toeslagenschandaal.

De getroffen werden niet geloofd toen ze bij de gemeente aanklopten voor hulp en ondersteuning, omdat een andere overheidslaag hen al had bestempeld als fraudeur. De pijn - dat de gemeente haar inwoners niet heeft geloofd, gehoord, gezien en beschermd - zit ontzettend diep. Excuses zijn waardevol, omdat ze worden gemaakt namens de rol die de overheid hoort te hebben, en ze bieden een kans op herstel van vertrouwen. Als ORR sluiten wij onze ogen en oren evenmin voor de geluiden die er zijn:

- o Dat er onder de groep ouders die nog in het proces van erkenning zitten door de Belastingdienst free riders zitten.
- o En dat er wellicht overvraagd wordt door ouders in het kader van het financiële herstel.

Dat horen wij ook van erkende slachtoffers zelf en van de uitvoerders. Dat ondermijnt de hersteloperatie voor ons als samenleving in zijn totaliteit. Dat doet niets af aan het feit dat eenmaal erkende slachtoffers, recht hebben op de morele en feitelijke steun van de hele samenleving. De getroffen ouders, hun kinderen en ex-partners is letterlijk en figuurlijk systeemgeweld aangedaan. De recente civielrechtelijke uitspraken dat er sprake is van een onrechtmatige daad waarvoor de staat aansprakelijk is, wijzen ook in die richting.

Als ORR hopen wij u met deze brief raadsbreed van voldoende informatie te hebben voorzien dat de gemeente weliswaar geen hoofdveroorzakers is (geweest), maar wel feitelijk en moreel tot gemeentelijke erkenning over zou kunnen gaan.

Hartelijke groet,

Marianne van den Anker
Ombudsvrouw

ombudsman
rotterdam

Stans Goudsmit
Kinderombudsvrouw

kinderombudsman
rotterdam rijnmond

ombudsman
rotterdam
rijnmond